

Reacties op onderzoek naar rechtsbijstand bij vreemdelingenbewaring

‘Rotte appels’ laten vreemdelingen mogelijk maandenlang ten onrechte vastzitten

Lex van Almelo, journalist

‘Het rapport over de rechtsbijstand aan vreemdelingen in vreemdelingenbewaring is erg op de advocaten gefixeerd,’ zegt Lotje van de Puttelaar. De Orde erkent de problematische houding van ‘wanpresteerders’ en wil het voortouw nemen bij het gezamenlijk zoeken naar verbeteringen. Volgens advocaten moet dan het hele systeem onder de loep worden genomen.

De conclusies van het verleden week gepubliceerde onderzoek naar de kwaliteit van de rechtsbijstand voor vreemdelingen in vreemdelingenbewaring,¹ zijn hard en onverbloemd verwoord. ‘Één van de hoofdconclusies van het onderzoek (...) moet zijn dat er een kleine groep advocaten is die overduidelijk niet waarmaakt wat er van een bewaringsadvocaat verwacht mag worden, of wat deze zelf in gemoede mag geloven nog rechtvaardig te zijn. Een deel van deze groep wanpresteerders is malafide te noemen, waar zij zich bedienen van onoirbare praktijken als het herhaaldelijk en zonder bericht van verhindering niet verschijnen op de zitting, geen enkele kennis van zaken tonen of met valse voorwendselen nieuwe cliënten werven. (...) Het blijkt dat menigeneen weet wie deze “rotte appels” zijn, maar dat niemand de verantwoordelijkheid op zich durft of wil nemen om te proberen deze personen daarop te wijzen of onder de aandacht van de tuchtrechter te brengen. (...) Het systeem laat te veel ruimte aan de ‘rotte appels’ die niet alleen het imago van de advocatuur schaden maar ook menige vreemdeling mogelijk maandenlang ten onrechte laten vastzitten.’

ADVOCAAT VAAK AFWEZIG

De bevindingen geven alle aanleiding tot deze harde conclusies. Nadat de Raad voor de Rechtsbijstand signalen had gekregen over de slechte kwaliteit heeft hij het onderzoeksinstituut IVA van de Universiteit van Tilburg aan het werk

Advocaten laten steken vallen omdat ze ongemotiveerd zijn, door het gebrek aan juridische winst, maar, zegt vreemdelingenadvocaat Peter Paul Mol: ‘Het is onmogelijk de wekelijks veranderende regelgeving bij te houden; ook goede advocaten en rechters laten daardoor steken vallen.’

gezet. De onderzoekers hebben gesproken met de vreemdelingenpolitie en met vreemdelingenrechters en hebben een schriftelijke enquête gehouden onder advocaten. De onderzoekers hebben niet alleen uitwassen aan het licht gebracht. In het oog springen ook de structurele problemen, die zich niet beperken tot de 15% ‘wanpresteerders’.

Zo is volgens de vreemdelingenpolitie bij slechts één op de vijf ‘eerste gehoren’ – het eerste gesprek van de IND met de asielzoeker – een advocaat aanwezig. Rechters schatten dat advocaten bij één op de 10 zittingen voor het ‘eerste beroep’ afwezig zijn, terwijl zij bij de behandeling van vervolgberoepen naar schatting in drie van de tien gevallen verstek laten gaan. De communicatie met cliënten verloopt meestal schriftelijk. Desondanks ontvangen de advocaten de volledige toevoegingsvergoeding.

MEER CONTROLE

De onderzoekers komen met een waslijst van aanbevelingen, die Frans Ohm namens de Raad

voor de Rechtsbijstand heeft voorbesproken met de Orde. Zo moet de Raad voor de Rechtsbijstand voortaan hogere eisen gaan stellen aan de advocaten en beter gaan controleren of de advocaten daadwerkelijk zijn verschenen. De Orde zou meer mogelijkheden moeten krijgen om rotte appels te verwijderen. De advocaten moeten meer cursussen gaan volgen.

Frans Ohm: ‘Wij moeten als Raden ook de hand in eigen boezem steken. Wij gaan de controle verbeteren. Als advocaten niet aanwezig zijn geweest bij het gehoor of op de zitting, krijgen zij een lagere vergoeding. Verder gaan wij advocaten via de voorwaarden verplichten om zich bij te scholen.’

Vreemdelingenadvocaat Julien Lescuere juicht het toe. ‘Het is in andere sectoren heel normaal dat bij toevoegingen wordt gecontroleerd of de advocaat aanwezig was en deze een lagere vergoeding krijgt als dat niet zo is. Helaas zijn de uitkomsten van het onderzoek voor mij niet verrassend.’

Voorzitter Loes Vellenga van de Vereniging voor

JOOST BEVERSLUIS

Asieladvocaten en -Juristen Nederland: 'De inschrijvingseisen voor piketadvocaten zijn belachelijk laag en er wordt helemaal niet getoetst of de ingeschreven advocaten daar ook echt aan voldoen. De problemen spelen al jaren.'

ROT SYSTEEM

'Het is belangrijk dat we ons meer richten op die 15% wanpresterende advocaten in plaats van de 85% advocaten die het goed doen lastig te vallen met allerlei regels,' zegt Lotje van de Puttelaar, portefeuillehouder gefinancierde rechtshulp en asielzaken van de Algemene Raad. Dat neemt niet weg dat zij in haar reactie aan het *Advocatenblad* vooral stilstaat bij de structurele problemen waarmee de bonafide vreemdelingenadvocaten kampen. Zij moeten vaak lang reizen en wachten als ze een cliënt willen bezoeken of bijstaan. En dan is de toevoegingsvergoeding laag. Dat advocaten vooral schriftelijk communiceren met een cliënt, valt dan ook te begrijpen. 'De communicatie tussen advocaat en cliënt wordt vaak bemoeilijkt omdat de advocaat niet weet waar de cliënt zit. Daarom zou ik er voor zijn dat er een functionaris komt die de contacten regelt. Een ander probleem is dat advocaten de documenten vaak te laat krijgen en alvast beroep moeten aantekenen zonder de beslissing te kennen. Dat gaat natuurlijk ten koste van de kwaliteit.'

Omdat de communicatie tussen advocaten en de IND ook in bredere zin slecht verloopt, stellen advocaten volgens Julien Lescuere onnodig vaak vervolgberoep in. Dan móet de IND wel reageren. 'Maar dat is een dure manier voor de belastingbetaler.'

Volgens vreemdelingenadvocaat Peter Paul Mol ('ik doe zelden een bewaringszaak') werkt de wetgever fouten in de hand. 'De regelgeving verandert wekelijks. Het is onmogelijk alles bij te houden, tenzij je het hele weekend studeert. Ook goede advocaten en rechters laten daardoor steken vallen.'

LEUGENS IN PROCES-VERBAAL

Volgens de onderzoekers laten advocaten vaak steken vallen omdat zij ongemotiveerd zijn. In de meeste bewaringszaken valt juridisch namelijk geen winst te behalen. Van de Puttelaar hoopt dat met een cursus te ondervangen. Wellicht kan Lescuere daar komen doceren. 'Het gaat er ook om dat je de cliënt bijstaat. Die heeft informatie nodig en zit vaak ook met andere problemen.' Lescuere hekelt de houding van rechters en politie. 'De rechters zijn zeer kritisch over de advocaat, maar enige zelfreflectie zou geen kwaad kunnen. Als je ziet hoe gemakkelijk de rechter uitgaat van wat er in het procesverbaal staat, zelfs als dat innerlijke tegenstrijdigheden bevat. Wanneer je daar als advocaat op wijst, zegt de rechter: het is toch ambtsedig opgemaakt. Dat antwoord is te gemakkelijk. Er staan namelijk vaak onjuistheden in het procesverbaal. Bijvoorbeeld dat de verzoeker heeft aangegeven er geen bezwaar tegen te hebben dat de advocaat niet bij het eerste gehoor aanwezig is en pas later wordt gewaarschuwd. Toen ik dat eens navroeg bij een cliënt, wist deze van niets.'

NOOT

¹ De kwaliteit van de rechtsbijstand voor vreemdelingen in vreemdelingenbewaring in Nederland, zie www.iva.nl/index.php.

Slow Books

Eerder deed ik in deze rubriek de toezegging om ook eens iets aardigs te zeggen over Kluwer. Het komt er maar niet van. Mij speelt duidelijk parten een gebrek aan oog voor het goede in Kluwer. Ik weet dat er veel goed is. Het zijn evenwel de minder goede dingen die opvallen en de inspiratie vormen voor deze schrijverij.

Ik start graag in het verleden. Welnu, in dat verleden was mijn kantoor bescheiden bibliotheek gerubriceerd bij Kluwer als 'wetenschappelijke bibliotheek'. Jaarlijks kwam in die periode een prettig en *cultured* manspersoon van Kluwer langs die deze *ranking* bevestigde. Hij suggereerde dat de vakken in de kasten beter gevuld zouden worden als we nóg een in groen gestoken losbladige er bij namen. En hij verlengde de (kwantum)korting wegens het wetenschappelijke karakter van onze afname met één jaar. We gloeiden altijd van trots, genoten van 's mans prettige optreden en conversatie en lieten zonder aarzeling de extra groene banden komen.

Daarna is er veel gebeurd. Kluwer expandeerde, de aandelen kwamen te *floaten* en haar directie(s) kregen te maken met wildvreemden die alleen de *Financial Times* lezen, maar wel heel geconcentreerd. Alle prettige en *cultured* manspersonen werden ontslagen. Alleen cyclopische kasten konden de aangeboden vlakken van groen nog bevatten. Over de status van wetenschappelijke bibliotheek hoorden we weinig meer omdat niemand meer kwam. Maar de korting bleef.

Nu kreeg ik een brief d.d. 26 juni van Kluwer, Harm Jan Driessen, waarin de kwantumkorting wordt ingetrokken voor boeken en losbladigen. Mag niet meer vanwege de Wet vaste boekenprijs. Wet bekeken op www.vasteboekenprijs.nl (waarnaar de brief verwijst). Wat daarvan te zeggen?

Allereerst dat de wet vreemd genoeg niet in het Frans is gesteld. Hij ademt de behoudzucht en ingenieuze regelwoede die de Franse Republiek ontwikkelt als het gaat om de verdediging van *Le Monde de Papa* inzake voedsel en drank. De mijnwet vormde een laatste, gelukkige herinnering aan de overheersing door genoemde glorieuze natie en taal, maar werd vervangen. Een gemiste kans dus.

Belangrijker is dat ik niet geloof dat de wetgever Kluwers groene vlakvulling, en hetgeen mijn kantoor daarvoor neertelt ter instandhouding van haar wetenschappelijke bibliotheek, op het oog had bij het wetgeven van de Wet vaste boekenprijs. En dat – *on y est alors* – zou m.i. voor Kluwer aanleiding moeten zijn de ons zo dierbare korting inzet te maken van een proefprocesje, gewoon, als een daad van klantvriendelijkheid. En dan zijn Harm Jans 'excuses voor het ongemak' misschien net iets te goed voor de *floating* en wat te mager voor een goed gevoel als afnemer.

Dat romans niet kunnen worden weggegeven naast de kauwgom in het laatste schap voor de kassa, daar valt misschien iets voor te zeggen. Maar dat Harm Jans uitgaven – deel van de *fast world* van geconcentreerde FT-lezers, *floating* en reorganisaties die op de beurs enthousiast worden ontvangen – 'slow books' zouden zijn waarop geen korting valt te geven zonder verlies van onze boekcultuur, dat wil ik wel eens getoetst zien. Aldus – ongeveer – schreef ik intussen Kluwer.